

66

Eesti Vabariigi Põhiseadusliku Assamblee
II toimkonna koosoleku p r o t o k o l l nr. 10
29. oktoobril 1991

koos I ja VI toimkonnaga

Koosoleku algus kell 12.00

Koosolekut juhatas Vello Salum

Töökeel oli inglise ja eesti keel

Kohal olid: Sööt, Endre, Leisson, Sovetnikov

I toimkonnast Hänni, Runnel, Kelam

VI toimkonnast Tarand, Rätsep, Seppa, Pärnaste, Jermoskin, Zahharov

Eksperdid samad, kes 28. oktoobril 1991

Zierlein - 12. peatükk "õiguskantsler"

Kontroll seaduste ning parlamendi ja valitsuse üle -
kellele anda, kas kõigile kohtutele või vaid ülemkohtule?

Ettevaatust - liiga kohtuvõimu alla ei saa riigivõimu
allutada!

Parlamenti ja valitsust tuleb kaitsta kohtukontrolli
eest.

(Saksamaal tõendab mistahes kohus seaduse põhinemist
põhiseadusel).

Ühtki kohtunikku ei saa sundida järgima seadust, mida
kohtunik peab vastuolus olevaks põhiseadusega. Aga tagajärjed - kes
lahendab selle konflikti. Teil sobiks selleks ülemkohus.

Kuidas saab iga inimene kaitsta oma inimõigusi, kas tal
on õigus kaevata kohtusse. § 102 - iga inimesel on võimalus
tõlgendada põhiseadust, nagu oleks tema õigusi rikutud. /See on
välja jäetud/. Pärnis välja jätta seda paragrahvi ei saa.

Weimari vabariik oli 1919.a. samas seisus kui teie
praegu.

Suviranta Peab olema õigus pöörduda ombudsmani poole
isiklikult oma murega. Ombudsman ei saa ise midagi tühistada - küll
pöördub seadusandja või kohtu poole.

Ragnemalm Põhiseadus andku kaitse võimu despotismi
vastu. Õiguskantsler on üksikisik, tema ei tohi olla
apellatsioonikohus, talle on teil antud liiga suur võim.

§107 - õiguskantsleri õigus ja kohustus liig suur. Peaks
olema Põhiseaduslik Kohus. Rootsis on õigusnõukogu - 2 ülemkohtu
liiget, kes uurivad iga seadust.

Zierlein - Õiguskantsler mõnel maal annab nõu ka
parlamendifraktsioonidevahelises vaidluses - vähemuse fraktsioon
võib pöörduda kohtu poole (mitte poliitilistes, vaid selles, kas

vastab konstitutsioonile).

Õiguskantsler võib proovida ajada oma poliitikat, mis oleks lubamatu, ta võib ka iga päev ajada ise juttu. Selle kohtu otsus on parlamendile siduv.

Konstitutsioonis puudub osa, mis puudutab, kelle asi on konstitutsiooni tõlgendada. Mõte on selles, et ühel hetkel peab vaidlustele lõpp tulema.

Machlon Õiguskantsleril ei oleks nagu õigus üle kontrollida seadusandlust, (§101 viimane lõik) vaid ainult teatud juhtudel anda kohtusse.

Rätsep Õiguskantsleri osa oleme juba ümber teinud. See oleks ka kõrgeim järelvalve inimõiguste teostamise üle. Õiguskantslerit ei nimetata eluajaks - riigikogu riigivanema ettepanekul nimetab ja vabastab. Volitused 7 või 10 aastat.

Machlon Miks ei või kodanik, kelle õigusi on rikutud, otse kohtu poole pöörduda?

Rätsep - Kui rikutakse paljude inimõigusi või kahjustatakse paljude saatust, siis sekkub õiguskantsler. Kuid tema ametkond tegutseb maakohdades üksikavaldustega. Kui kohtu poole pöördumine on kodanikul liiga keeruline või majanduslikult raske, siis tal on õigus pöörduda riigikantsleri poole.

Zierlein Kas saab teda uuesti ametisse määrata? Enamus parlamendist peaks olema õiguskantsleri kandidatuuri poolt, et ta ei muutuks juriidilise isiku asemel poliitiliselt määratud isikuks.

Salum Kas riigikantsleri isik ei muutu ohuks bürokraatlikus ühiskonnas?

Berchtold Põhiseaduslik Kohus ja õiguskantsler peavad olema eraldi ja selge piir peaks olema nende vahel. Riigikantsler võib pöörduda parlamendi või ministri poole oma ettepanekuga. Põhiseadusliku Kohtu liikmed valitagu parlamendi poolt, kaebuste vastu võtmine kohtuliku omavoli asjus ja võib administratiivse või kohtuotsuse ümber lükata ja anda uuesti otsustamisele. Põhiseadust rikkuva seaduse ümberlükkamine on kohtu asi ja riigikogu asi on seadus parandada.

Ragelmalm Dilemma Eestis: Kohtuid, mis on olemas, ei usaldata ühest küljest, kuid teiselt poolt tahaks neile õigusi juurde anda. Tuleks luua uusi kohtuid, millel ei ole ajalugu. Administratiivsed kohtud Inimõiguste asjus ja Konstitutsiooni Kohus. Algusest peale anda õiged määrused. Paremini on uut luua kui vana lappida.

Suveranta 13. peatükk - Kohus.

Administratiivkohtust ei ole juttu. See võiks olla. Aga

siis oleks vaja teist ülemkohut.

Administratiivkohus võib olla ka vaid alamtasandil, apelleeritakse ikkagi sellesse ühte ülemkohtusse.

Russell §115 p. 1 - laiendada: mistahes seadusega vastuolu. Ombudsman on rahva volinik. Igasuguse avaldusega võiks tema poole pöörduda - Kui direktor on kõlbmatu näiteks.

Õiguskantsler peaks jälgima konkreetseid asju, üksikjuhtumeid, mitte üldisi asju. Üldiste asjadega peaks tegelema riigikohus (seaduste järelevalve). Harimatu ja abitu isik vajab küll nõuandeid, kuid talgi olgu õigus pöörduda otse kohtu poole.

Zierlein Ülemkohtu positsioon - suur iseseisvus olgu, oma eelarve olgu. Vastutav riigikogu ees eelarve asjus. Samal tasemel kui valitsus ja riigikogu.

Salum Kas ühekojaline või kahekojaline parlament?

Zierlein Raske nõu anda, ei tunne Eestit.

Seppa Kui õiguspärane on kohtu otsus, kus ei mõista kohut kutseline kohtunik (kaasistujad). Kas ainuisikuline kohus alamkohtus.

Russell Oleneb praktikast. Inglismaal on mitteprofessionaalid, enamus otsustab (madalamal astmel). Kaasistujaks valitakse austatud isikute hulgast - armee ohvitseride naised ja lesed. Iirimaal on vaid üks kohtunik. Tegelikult on asi igapidi napakas.

Kui on respektieritavad inimesed, pole probleemi.

Suviranta Alamastme kohtu koosseisu mitte kindlaks määrata põhiseaduses. Kriminaalasjades (lihtsates) üks kohtunik, keerulised tsiviilasjad - 3 juristi, keerulised kriminaalasjad 2 kohtunikku ja 3-4 kaasistujat. Häälteenamus. 12 isikuga süsteem Canadas.

MacPherson: Madala astme kohtus tunnevad kaasistujad olusid ja inimesi hästi.

Salum Lõunavaheajaks - kas ühekojaline või kahekojaline parlament? Kumbas on seaduste kvaliteet parem? Plenaaristungil palume vastust.

Koosolek lõppes kell 14.00

II toimkonna abiesimees *Leht* *Hainsalu* Lehte Sööt (Hainsalu)